

KAHOOT -visa

Pelin ohjaajalle:

1. Mene osoitteeseen www.kahoot.com
2. Log in, Username: TaloustaitoKahoot, Password: Taloustaitohanke
3. Vasen yläreuna -> Kahoots
4. Vasen reuna -> Shared with me
5. Valitse **Taloussanasto** -> Play
6. Valitse Player vs. Player Classic -vaihtoehto
7. Odota pelin lataamista. Ruudulle ilmestyy Ready to join? -tekstin jälkeen Game PIN
8. Heijasta tietokoneen näyttö seinälle
9. Pyydä nuoria menemään kännykällä osoitteeseen **kahoot.it** ja näppäilemään Game PIN - tunnuksen ja keksimään itselleen nimimerkin.
10. Ohjeista pelin kulku nuorille:
 - Kysymys heijastuu seinälle ensin
 - Tämän jälkeen näkyviin tulevat vastausvaihtoehdot ja niiden symbolit sekä kysymys uudelleen
 - Valitse kännykästäsi mielestäsi oikeaa vastausta kuvaava symboli
 - Pelissä ratkaisevat oikeat vastaukset ja aika!
11. Kun kaikki ovat kirjautuneet mukaan paina Start -> peli alkaa
12. Kun kaikki ovat vastanneet ensimmäiseen kysymykseen näyttää peli automaattisesti vastaukset ja pistetilanteen. Tässä vaiheessa lue oikean vastauksen selitys nuorille ääneen ja siirry sen jälkeen seuraavaan kysymykseen.

1. Mitä tarkoittaa suoramaksu?

Tililtäsi maksetaan laskuja tietämättäsi

Pankki veloittaa sovitut laskut automaattisesti tililtäsi

Maksu maksetaan suoran yrittäjälle ilman välikäsiä

Voit tehdä tämän avulla alle 50€ ostoksia ilman PIN-koodia

Selitys: Laskuttava yritys toimittaa sinulle laskun tiedot etukäteen ja lasku maksetaan tililtäsi automaattisesti eräpäivänä aivan käyttäessä. Suoramaksusta pitää tehdä sopimus laskuttavan yrityksen kanssa.

Keskustelunaiheita: Mitä hyötyä suoramaksusta on? Millaisissa tilanteissa se voi aiheuttaa hankaluuksia?

2. Mikä on e-lasku?

Suoraan verkkopankkiin tuleva lasku/maksu

Paperinen lasku

Vaikea laskettelurinne

Lasku, jolla ei ole eräpäivää

Selitys: E-lasku tulee suoraan verkkopankkiin, ja saat ilmoituksen saapuneesta laskusta. Lasku hyväksytään verkkopankissa tai se menee automaattisesti maksuun.

Keskustelunaiheita: Millä eri tavoilla nuorilla tulee laskuja? Sähköposti, tekstiviesti, paperilasku, e-lasku? Mitä hyviä ja huonoja puolia eri laskutustavoilla on?

3. Mitä velan vanhentumisen katkaisu tarkoittaa?

Luottokortin leikkaamista kahtia

Velan 3-5 vuoden vanhentumisaika alkaa uudestaan alusta

Velkoja antaa velan anteeksi kokonaan

Velka vanhenee lopullisesti

Selitys: Velan vanhentumisaika on tavallisesti 3, joissain tapauksissa 5 vuotta. Velkoja voi kuitenkin katkaista velan vanhentumisen ennen määräjän päättymistä esimerkiksi muistuttamalla velallista velasta tai aktivoi ulosottoprosessin. Myös velan maksamisen aloittaminen katkaisee vanhentumisajan. Velan vanhentumisaikaa ei voi kuitenkaan katkaista loputtomasti, vaan velka vanhenee lopullisesti 15, 20 tai 25 vuodessa.

Keskustelunaiheita: Nuorten kanssa voi pohtia sitä, onko velkojen vanhentumisen odottelu hyvä keino päästä veloista eroon. On hyvä muistuttaa siitä, että vaikka velkataakka tuntuisikin siltä, ettei sitä ole koskaan mahdollista maksaa, voi oman osuutensa kantaa kuitenkin kokoon maksamalla sen mitä pystyy. Samalla kun lyhennyksiä suorittaa, kuluu aika kohti velan lopullista vanhentumista, mutta koko elämää ei tarvitse laittaa seis siinä toivossa, että velat vanhenevat itsestään.

4. Mitä tarkoittaa etuohjelma, kun se liittyy pankkiin?

Alennuksia pankkipalveluista esim. nuorille asiakkaille

Kansallinen ohjelma, jossa testataan uusia pankkipalveluita

Henkilötunnusgeneraattori

Urasuunnitteluohjelma pankkien työntekijöille

Selitys: Pankit tarjoavat asiakkailleen erilaisia etuohjelmia, joista saa muun muassa alennuksia pankkien palvelumaksuista tai palvelupaketeista. Useimmissa pankeissa on nuorille asiakkaille oma etuohjelma.

Keskustelunaiheita: Nuorten kanssa voi käydä läpi nuorille suunnatut etuohjelmat. Heidän kanssaan voi myös pohtia sitä, mitä hyötyä saattaa olla esimerkiksi vakuutusten tai muiden palvelujen keskittämisestä samaan paikkaan.

5. Mitä tarkoittaa korkoa korolle?

Perintöveron toinen nimitys

Alkuperäisen velan lisäksi velalle kertynyt korko kasvaa korkoa

Pankin kanssa neuvoteltava ehto lainalle

Lottovoitosta maksettava vero

Selitys: Korkoa korolle -ilmiö tarkoittaa sitä, että alkuperäisen summan lisäksi myös korko kasvaa korkoa. Esimerkiksi 100€ velka, jonka kuukausikorko on 10% -> kuukausi 1: summa 100€ & korko 10€, kuukausi 2: summa 110€ & korko 11€, kuukausi 3: summa 121€, korko 12,10€ ja niin edelleen. Korkoa korolle toimii vastaavasti myös talletuksissa ja säästöissä.

Keskustelunaiheita: Nuorten kanssa voi käydä keskustelua siitä, mitä korkoa korolle -ilmiö tarkoittaa esimerkiksi puhuttaessa pikavipeistä, ja havainnollistaa sitä, miksi kiinteä kuukausikorko ei tarkoita kiinteää euromääräistä summaa.

6. Mikä on indeksirahasto?

Yksittäinen pörssissä myytävä osake
Salkunhoitajan harjoittelurahasto pörssissä
Itse kerätty vararahasto pahan päivän varalle
Passiivinen sijoitusrahasto

Selitys: Indeksirahasto on sijoitusrahasto, jonka sijoitukset tehdään indeksin muutosten mukaan eri yritysten osakkeisiin. Ne ovat passiivisia rahastoja eli niillä ei ole aktiivista rahastonhoitajaa. Indeksirahastoilla saattaa olla erilaisia painotuksia ja ostettavat osakkeet määräytyvät painotuksen mukaan. Painotuksia voivat olla esimerkiksi Aasian markkinat, suomalaiset osakkeet tai kestävä kehitys.

Keskustelunaiheita: Nuorilta voi kysyä, kuinka montaa sijoittaminen kiinnostaa. Sijoittamista voi käydä lyhyesti läpi nuorten kanssa (jos sijoittamisesta kiinnostuneita nuoria löytyy) ja kertoa, että niin halutessaan sijoittamisen voi aloittaa helposti ja yksinkertaisesti pienilläkin summilla.

7. Mitä turvaraja tarkoittaa raha-asioista puhuttaessa?

Tilin & maksukortin käyttöä koskeva vrk-kohtainen €-rajoitus

Tietty summa, jonka alle tilin saldo ei saa mennä
Ostoksen minimisumma
Raja, jota lähemmäs automaatille jonottava ei saa mennä

Selitys: Erilaisilla turvarajoilla voit itse asettaa vuorokausikohtaisia rajoituksia käteisnostoille ja korttimaksuille. Tämä toimii turvana muun muassa silloin, jos kortti katoaa tai varastetaan.

Keskustelunaiheita: Nuorten kanssa voi keskustella muista erilaisista korttikohtaisista rajoituksista, mm. maarajoitukset, internetostot ym. Lisäksi nuorille voi vinkata tilihälytyksestä ja muista vastaavista palveluista.

8. Mikä on käyttötili?

Tili, jonne säästetään
Tili, jota käytetään päivittäisissä raha-asioissa
Tili, joka on aina yhteiskäytössä
Tili, joka on lukittu, eli sitä ei voi käyttää

Selitys: Käyttötili sopii päivittäisten raha-asoiden hoitoon. Käyttötilille voi ohjata palkan tai muut toistuvat suoritukset kuten eläkkeen ja etuudet ja siltä voi maksaa kaikki laskut ja maksut. Käyttötiliin voi liittää erilaisia palveluja, kuten verkkopalvelun, puhelinpalvelun, maksupalvelun sekä tilinkäyttöön tarkoitetut kortit.

Keskustelunaiheita: Onko nuorilla käytössään useampi tili? Jos, niin millaisia tilejä ja mihin tarkoitukseen? Mitä hyviä puolia voi olla siinä, että käytössä on useampi erillinen tili?

9. Mitä luottotiedoilla tarkoitetaan?

Vertailu eri luottokorttien ominaisuuksista
Tietokanta siitä, kenellä on luottokortti
Tietosivusto kuluttajaluotoista
Tieto siitä, kenellä on maksuhäiriöitä

Selitys: Luottotietoyhtiön rekisteröimä ja välittämä tieto mm. henkilön maksukyvyistä ja luottohäiriömerkinnöistä. Luottotietoihin tulee merkintä, kun maksun laiminlyönnistä on saatu tuomioistuimen päätös tai se on tullut ulosottoviranomaisen toimesta. Yleensä maksun on oltava pitkään maksamatta (noin 6 – 8 kuukautta). Luottotietojasi saa tiedustella ulkopuolinen henkilö, jos kyseessä on esimerkiksi vuokrasopimus, tietyt työtehtävät, lainan myöntäminen tai takaus.

Keskustelunaiheita: Nuorilta voi kysyä tietävätkö he, mihin kaikkeen maksuhäiriömerkintä voi potentiaalisesti vaikuttaa? Näitä ovat mm. vakuutusten saaminen, puhelin- ja nettiliittymän avaaminen, asunnonhaku, lainat ja luotot, osamaksukaupat, tietyt työtehtävät.

10. Mikä on lähimaksu?

Maksu, joka maksetaan suomalaiselle yritykselle
Tilisiirto läheiselle ihmiselle
Lähikaupassa tehty ostos
Maksutapa, jossa maksukortti viedään lähelle maksupäätettä

Selitys: Voit tehdä tämän avulla alle 50€ ostoksia ilman PIN-koodin näppäilyä viemällä maksukortin lähelle maksupäätettä.

Keskustelunaiheita: Nuorilta voi kysyä, kuinka monella on lähimaksu käytössä. Nuorilta voi myös kysyä syitä siihen, miksi joku ei halua käyttää lähimaksua, tai millaisia ajatuksia ja mielikuvia lähimaksulla on. Samalla voi oikaista mahdollisia virheellisiä uskomuksia (kuten sen, että kortin voisi huomaamatta kopioida bussissa).

11. Mikä on maksumuistutus?

Sähköpostivahvistus siitä, että maksoit juuri laskun
Mainosviesti erilaisista maksutavoista
Muistutus maksamattomasta laskusta
Sopimus laskun maksutavasta

Selitys: Noin kahden viikon kuluttua eräpäivästä velkoja lähettää tällaisen, jos laskua ei ole maksettu.

Keskustelunaiheita: Nuorten kanssa voi käydä pikaisesti läpi maksamattoman laskun elinkaaren eräpäivästä ulosottoon sekä kannustaa siihen, että mikäli laskua ei pysty maksamaan eräpäivänä, kannattaa yrittää neuvotella eräpäivän siirtoa velkojan kanssa ja muistuttaa, että myös perintätoimiston ja ulosoton kanssa voi tehdä maksusuunnitelmia.

12. Mikä on mobiilipankki?

Pankki, joka toimii vain verkossa
Liikkuva pankkikonttori (esim. bussi)
Markkinatalouden termi rahan liikkuvuudelle
Kännykkään ladattava appi pankkiasioiden hoitoon

Selitys: Päivittäisten pankkiasioiden hoitamiseen tarkoitettu kännykkäapplikaatio.

Keskustelunaiheita: Kuinka monella nuorella on käytössään mobiilipankki? Mitä huonoja ja hyviä puolia mobiilipankissa on nuorten mielestä? Millä tavoin nuoret hoitavat pankkiasioitaan?

13. Kunnan **talous- ja velkaneuvonta**...

... auttaa vain ylivelkaantuneita ihmisiä ja yrityksiä
...antaa tietoa ja neuvontaa velkojen ja oman talouden hoidosta
...myöntää sosiaalista luottoa
... auttaa ainoastaan yrityksiä velkojen perinnässä

Selitys: Tavoitteena on auttaa velallista selvittämään ratkaisumahdollisuudet omaan talouteensa ja velkatilanteeseen liittyvissä ongelmissa. Palvelu on maksutonta, ja sitä haetaan oikeusaputoimistosta.

Keskustelunaiheita: Mitä muita talous- ja velka-asioissa auttavia tahoja nuoret tietävät?

14. Mitä **ulosotossa** tapahtuu?

Jos laskuja ei maksa ulosottoon joutuu vankilaan
Velkoja voidaan periä ulosmittaamalla palkkaa tai omaisuutta
Ulosotto vie koiran ja imurin jos laskuja ei maksa
Ulosotossa velat peritään ulosmittaamalla lapsilisiä/toimeentulotukea

Selitys: Ulosotto tarkoittaa laiminlyödyn veloitteen täytäntöönpanoa, tavallisimmin rahasaatavien perintää. Maksamaton lasku menee (tavallisesti perinnän kautta) ulosottoon. Ulosotossa velkaa peritään velalliselta ulosmittaamalla mm. palkkaa tai omaisuutta. Ulosmitattavaa omaisuutta ovat muun muassa osakkeet, kesämökki, vene, veronpalautukset ja pankkitalletukset. Tavanomaista koti-irtaimistoa ei ulosmitata. Sosiaaliavustuksia, kuten toimeentulotukea, asumistukea ja lapsilisiä ei ulosmitata.

Keskustelunaiheita: Nuorten kanssa voi käydä vielä läpi sen, ettei ulosotto vie koko palkkaa, vaan maksimissaan kolmasosan palkasta. Jokaiselle tulee kuitenkin jäädä käteen vähintään suojaosuuden suuruinen summa rahaa elämiseen kuukausittain. Ulosotosta voi myös anoa vapaakuukausia, mikäli on hoitanut lyhennykset ulosottoon moitteettomasti.

15. Mikä on **Kysy rahasta -chat**?

Maksullinen palvelu, jossa voi kysyä luotoista
Maksuton palvelu, jossa voi kysyä nimettömänä mitä vaan rahasta
Lainaneuvottelu pankissa chatin kautta
Suomi24-sivuston keskustelufoorumi talousasioista

Selitys: Kysy rahasta -chat on Takuusäätiön ylläpitämä maksuton palvelu, jossa voi nimettömästi kysyä apua ja tukea omaan tai läheisen tilanteeseen. Huoli voi olla pieni tai suuri. Chat löytyy <https://www.takuusaatio.fi/> ja on auki maanantaista torstaihin klo 12.30-15.

Keskustelunaiheita: Nuorten kanssa voi käydä läpi sen, että apua kannattaa hakea ja pyytää ajoissa talousvaikeuksiin ennen kuin ne ehtivät kasautua. Nuorilta voi myös kysyä, kuinka avointa rahapuhe heidän mielestään on suomalaisessa yhteiskunnassa, koetaanko raha-asiat yksityisasiaksi ja liittykö talousvaikeuksiin häpeää.